

AKTUELL

Carmen skvallrar
om dagens Hanoi

Skånska operaregissören **Helena Röhr** är tillbaka i Hanoi, Vietnam. Den här gången för att realisera sin egen idé, att sätta upp operan "Carmen".

Det började för fem år sedan som en form av biståndsarbete, med Norrlandsoperan och Sida som samarbetspartners. På scen Mozarts opera "Cosi fan Tutte". Regissör: Helena Röhr.

Nu drar sig Sida ur landet och ambassaden på väg att stängas. Men Röhr är åter i Hanoi och under arbetet med att sätta upp "Carmen", Bizets operasuccé, har hon flera gånger fått frågan varför Sverige vänder sig mot Vietnam. "We still love you", har Helena Röhr svarat och gett sig in i förklaringar om olika politiska partier och ekonomiska beslut. Och några svar på sina Twitterfrågor till Carl Bildt har hon inte fått.

Hanoi har blivit som en hemstad för mig, och de gånger jag har varit här och jobbat har jag lärt mig massor om mig själv. Att sätta upp "Carmen" här är min egen idé, det här landet med sina cigarettfabriker och problem med våld mot kvinnor är en given spelplats för just "Carmen".

Premiär igår, ny föreställning ikväll. Platsen är det 100-årsjubilerande operahuset i Hanoi (Vietnam National Opera and Ballet) och på Twitter har man kunnat följa hennes olika turer inför premiären, om klänningsinköp, repetitioner och nervositet.

För några veckor sedan var Helena Röhr på besök i hemstadens Malmö och berättade då om relationen till Hanoi och operan, något hon också skildrade i sitt personliga och uppmärks-

sammade reportage på kultursidan i april.

När vi kom hit första gången 2005 mötte vi artister som kunde sjunga men saknade scenisk utbildning. De var även ovana vid operans språk. Även publiken var ovan, och reaktionerna när vi gav "Cosi fan Tutte" var spontana och fantastiska. De kunde avbryta med en applåd mitt i en aria, tjejer ställde sig upp och skrek rakt ut när en kvinna på scen slängde blommor hon fått av en man. Det var som på en rockkonsert. Men efteråt var det endast en kort applåd innan salongen tömdes.

Med "Carmen" är Helena Röhr tillbaka för tredje uppsättningen, och hon har medvetet valt att berätta en angelägen samtidshistoria där våldet mot kvinnor, inte minst inom familjer, hamnar i fokus. Enligt Röhr är detta ett stort problem i Vietnam och när de repeterat slutscenen, där Carmen dödas, har känslorna svallat. Erfarenheterna finns också i ensemblen.

Min chef på teatern vet vad som är tillåtet eller inte, allting som spelas här måste godkännas av "kulturpolisen" innan premiären. Så även vår "Carmen". När vi ville träda en kondom över en banan i "Cosi fan Tutte" blev det stopp, den här gången har en del varit oroliga över den våldsamma slutscenen. Men det här är mitt projekt, och jag har bestämt mig för att köra. Jag vill berätta om dagens Vietnam.

Helena Röhr, teater- och operaregissör, och hennes väl tummade exemplar av "Carmen". FOTO: JOHANNA WALLIN

Redan finns det planer på ett fortsatt samarbete, där nästa projekt i Vietnam ser ut att bli en pjäs, ett kamardrama om fyra kvinnors historia. Dessutom

väntar bland annat ytterligare en "Carmen" på Helena Röhr, fast först om ett år och inte i sydöstra Asien, utan i Umeå.

SUNE JOHANNESSON

Kärleksförklaring ställs ut

En kärleksförklaring från HC Andersens till den svenska operasångerskan Jenny Lind har hamnat på museum. HC Andersens Hus i Odense hittade den dedicerade boken "Samlade dikter" från 1843 i ett antikvariat i New York, skriver Jyllands-Posten.

Att den danske författa-

ren var oerhört förälskad i Jenny Lind är ingen hemlighet, han skrev många gånger om sin kärlek som nästan gränsade till besatthet. Dedikationen är den enda kända text där HC Andersen direkt vänder sig till operasångerskan. Den avslutas med orden "Säg har jag en pärla funnit? Säg har jag en väninna funnit?"

HC Andersens känslor var inte besvarade. Jenny

Lind gifte sig 1852 med pianisten Otto Goldschmidt.

Schyman blir gud

Hon har gjort sig känd som politiker, partiledare och feminist. Nu debuterar Gudrun Schyman i en ny roll – som förklädd gud.

Debuten sker den 6 juni i Caroli kyrka i Malmö på uppdrag av Malmö akademiska kör och orkester. De

sätter upp "Förklädd gud", med text av Hjalmar Gullberg och bestämde sig tidigt för att fråga Schyman om hon ville ha recitatörens roll.

Det är en väldigt vacker svit, men jag har ofta tänkt på att guden alltid reciterats av en man. Så det är extra roligt att den förklädda guden nu blir en kvinna, säger hon i ett pressmeddelande.

DÖTTRAR OCH MÖDRAR

Inte utan
min mamma

ROMAN

Doris Dahlin:

"Till mamma på mors dag" (Ordfront)

Elisabet är psykolog med egen mottagning i centrala Stockholm. Välnömmad, ofta anlitad som föreläsare. Håller kurser i krishantering för högt uppsatta chefer.

Desto svårare har hon att hantera privatlivet och den mörka barndomshemlighet som trängts bort och som med hänsyn till presumtiva läsare inte bör röjas här. Detta kan dock sägas: sömnrubbingar leder vidare till utmattningsdepression och panikångestattacker.

Doris Dahlins bastanta

roman, lägligt nog kallad "Till mamma på mors dag", växelberättar Elisabets historia med Resedas. Deras vägar har tangrerats under uppväxtåren i den lilla norrländska staden (författaren härstammar från Härnösand) och skall nu, när bägge passerat femtioårsstreck, av en slump korsas.

Fast mest handlar romanen – hör titeln – om de bägge kvinnornas förhållande till respektive mor: Resedas är nyss död, Elisabets levande men dement. På idéstadiet vill Dahlin samtidigt berätta en generell kvinnohistoria som inbegriper bortvalda barn och oklippta navelsträngar. Tigandet, konsten att vara till lags, tyst tassa omkring. Ha leendet placerat i ryggmärgen. Anpassningsförmågan och känslolvulkanerna som ryms därunder.

Istället för att kyssa maken Gustav, kirurgen, ligger Reseda – städerskans dotter, klassklätraren som bytt från Andersson till Ekedal och blivit ekonomichef minsann – på alla upptänkliga ställen med en sju och ett halvt år yngre vaktmästare.

Och det slår mig plötsligt att detta, snarare än en genomarbetad roman, är ett riktigt bra manus för en tv-serie om mogna kvinnor och mindre mogna män. Ett grundstoff som bottnar i olikartade erfarenheter och väl utmejslade detaljer och parallellt håller själva berättandet vid liv. Här finns kort sagt potential.

För om det är något finansiärer och producetter gillar så är det (väl?) glassiga och bekväma

Doris Dahlin, bokaktuell inför söndagens Mors dag.

miljöer: Elisabets samtid rymmer Norrgavel och NK, Svenskt Tenn och tavlor av Ola Billgren, hennes dåtid morföldrarnas bordsskick och matsilver, Bruno Mathsson-stolar och "Josef Franks blommande kretong".

Hon bär den med sig, Elisabet – den korrekta inhemska smaken. Den rena och kontrollerade estetiken. Medan Reseda brottas med mammans porslinsfigurer och väldiskade glasskartonger tar sig Elisabet tid för en längre vistelse i Kalamata.

Trots den grekiska infärgningen, och anspelningarna på mytologiskt accepterade väverskor och gudinnor, är själva prosakonsten inte alltid helt övertygande – stundom slirar bildspråket, lite för ofta begränsas gestaltningen till resumé och referat.

Men som manus för ovan tänkta serie är detta 330 optimala sidor.

JAN KARLSSON

FAKTA

Doris Dahlin

- Född: Härnösand 1952, bor i Stockholm.
- Yrke: Beteendevetare-coach-terapeut-konsultbibliotekarie. Har skrivit tre fackböcker och två romaner.
- Motto: Genom medvetenhet blir vi fria.
- Uppdrag: Vill hjälpa människor att förstå och bli medvetna.
- Hemsida: dorisdahlin.se